

Samen maken we het bijenlandschap!

Steenhommel

Tips voor een bij-vriendelijke tuin

Het gaat slecht met de wilde bijen

Zoeterwoude is weids en groen, daar zijn we allemaal trots op. Toch zijn de wilde bijen juist in Zoeterwoude voor hun voortbestaan inmiddels voor een groot deel afhankelijk van voedsel en nestgelegenheden in tuinen. Het is echt heel hard nodig de wilde bijen nog meer te helpen met de mogelijkheden die je tuin biedt.

Biodiversiteit loont

Uit metingen is gebleken dat meer biodiversiteit en bloemen in de tuin al snel leidt tot meer bijensoorten. Hoe mooi zou het zijn als alle tuinen in Zoeterwoude samen een completer bijenlandschap gaan vormen? Ook als je al een bloemrijke biodiverse tuin hebt geven we je graag tips om de wilde bijen nog meer te ondersteunen.

Waarom zijn bijen belangrijk?

Bijen bestuiven gewassen en zijn daarom van levensbelang voor onze voedselvoorziening. Wilde bijen dreigen uit te sterven. Dat komt onder andere door afname van biodiversiteit, minder beschikbaarheid van voedsel (nectar en stuifmeel van bloemen), nestgelegenheden en gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Verschillende bijensoorten

Bijen worden grofweg in 3 soorten onderverdeeld: De honingbij, wilde bijen en hommels. De honingbij is door de mens gedomesticeerd, leeft in een volk en wordt gehouden in een bijenkast voor honingproductie of het bestuiven van gewassen voor ons voedsel. Honingbijen beschermen hun volk en kunnen agressief worden, zelfs steken.

Er komen er in Nederland ongeveer 360 soorten wilde bijen en hommels voor. De wilde bijen en hommels zijn ongevaarlijk en steken niet. Wilde bijen leven alleen, hommels leven in kleine kolonies. Wilde bijen nestelen meestal in de grond, maar ook in rietstengels of dood hout. Hommels nestelen in de grond. Bijen van elkaar onderscheiden is soms nog niet zo makkelijk. Wil je weten welke bijensoorten in de omgeving van Zoeterwoude voorkomen, kijk dan op www.denederlandsebijen.nl

Bijvriendelijke bomen, struiken en planten

Je helpt de wilde bijen en hommels door in de tuin of op het balkon bloemen, struiken en bomen te planten die veel nectar en stuifmeel geven. Je doet ook jezelf daar een plezier mee, want het zijn meestal de planten met de mooiste en lekkerst ruikende bloemen. Wil je wilde bijen maximaal voeden, dan zorg je dat je tuin in de periode van maart tot en met oktober met diverse bloeiende planten voldoende voedsel voor de wilde bijen levert. Een diversiteit aan struiken, bomen en planten voorkomt insecten die je liever niet te veel ziet, zoals luizen, kevers en vliegen.

In een biodiverse tuin met perfecte voedselplanten voor wilde bijen staan bijvoorbeeld tijdens alle bloeiperioden:

Voorjaarsbloeiers

Bollen (krokus, hyacint, sneeuwkllokje), bomen (wilg, esdoorn, appelboom, kersenboom, pruimenboom), vaste planten (gevlekte dovenetel, longkruid, smeerwortel) en struiken (meidoorn, hazelaar, vlier).

Zomerbloeiers

Een- of tweejarig (goudsbloem, korenbloem, klapproos, zonnebloem, komkommerkruid, vingerhoedskruid), tuinkruiden (venkel, marjolein, rozemarijn, tijm, bieslook), klimplanten (klimroos, blauwe regen, kamperfoelie, passiebloem, wilde wingerd, clematis), vaste planten (campenula, lavendel, kattenstaart, veldsalie, ijzerhard, duizendblad, drop-plant, ooievaarsbek-geranium nodosum) en struiken (vlinderstruik, liguster).

Najaarsbloeiers

Klimplanten(klimop), vaste planten (duizendknoop, hemelsleutel-sedum, herfstaster, zonnekruid).

Geranium nodosum
/ Ooievaarsbek

Herfst-aster

Vlinderstruik

Jouw bij-vriendelijke tuin is gelijk ook vlindervriendelijk!

Niet-bijvriendelijke bloemen en planten

Een aantal populaire tuinplanten zijn groot en groen, maar zijn voor wilde bijen helaas niet van waarde, omdat ze in ons klimaat geen nectar produceren of de nectar niet bereikbaar is. Wil je een bij-vriendelijke tuin, vermijd dan (sier)grassen, varens, dahlia, hortensia en planten uit (sub)tropische gebieden, zoals olijfbom en palmbom.

Eerst bloeien, dan pas snoeien!

Het lijkt logisch, maar het is voor wilde bijen niet fijn als de bloemen uit planten worden geknipt. Toch gebeurt dat vaak. Zo is liguster (gewone heg) een fantastische bijen-trekker door de schitterende bloemen, maar als deze intensief wordt gesnoeid, komt deze niet tot bloei en hebben de bijen er niets aan. Dit geldt ook voor de veel in tuinen voorkomende klimop(hedera). De wilg is in het voorjaar als boom zeer geliefd door wilde bijen, maar deze is van geen waarde meer als deze voor de bloei in het voorjaar wordt geknot.

Kies voor inheemse planten: Bloemenmix zaaien

Wil je grotere stukken tuin van bloemen voorzien dan is zaaien een optie. Ga je eenjarig- of tweejarige bloemen zaaien, zorg dan voor een goede en liefst voor onze veengronden geschikte inheemse mix. Dan heb je de meeste kans dat de wilde bijen de planten bezoeken en de planten daarna door opnieuw uitzaaien jaarlijks terugkeren. De zadenmixen van een- of tweejarige bloemen die uitbundig bloeien doen het vooral goed op arme, zanderige grond, die wij in Zoeterwoude van nature niet hebben. De zaai-locatie zanderig maken is een mogelijkheid om het toch voor een periode voor elkaar te krijgen.

Koop gifvrije planten en zaden

Het klinkt ongelooflijk, maar het is in de Europese Unie nog toegestaan met behulp van giftige bestrijdingsmiddelen planten en zaden te kweken. Je koopt ze zonder dat je het weet bij het tuincentrum. Er zijn gebruikte gifsoorten die ernstige schade en zelfs de dood voor bijen betekenen als ze van deze planten nectar en stuifmeel opnemen. Kies daarom altijd voor biologische en gifvrije zaden en planten (neonicotinoïde-vrij).

Zelf nestplaatsen maken

Ongeveer 85% van de wilde bijen (inclusief de hommels) nestelt in gangen die ze maken in de grond. De overige 15% zijn wilde bijen die nestelen in holtes in het hout van bijvoorbeeld bomen en struiken of in rietstengels. Een bijenhotel voor deze bijen maken is verrassend eenvoudig. Door gebruik te maken van een blokken hout, rietstengels of stukken bamboe kom je al een heel eind.

Je boort in houten stukken zo diep mogelijk gaatjes van 4 tot 8mm. De gaatjes mogen geen rafels hebben, anders beschadigen de vleugels van de moeder-bij die deze vult met haar eitjes. Zorg voor een goed afdak, zodat water niet in het hout kan lopen met schimmel of bevroren bijtjes als gevolg.

In het buitengebied is het aan te raden gaas voor het hotel te hangen om roof door de bonte specht en koolmees te voorkomen. Maak het bijenhotel als een kastje met losse houtblokken, dan kun je deze om de 3 tot 6 jaar vervangen, zonder een heel nieuw hotel te hoeven maken.

Hang het hotel op een zonnige plek in de tuin of balkon, met de invliegrouwe bij voorkeur naar zuid/zuid-west. Al gauw worden de gaatjes dichtgesmeerd in het voorjaar tot de zomer. Laat het hotel in de winter buiten hangen en in het voorjaar komen de nieuwe bijen tevoorschijn!

Het nieuwe tuinieren: De wilde tuin en berm

Wij mensen lijken ‘geprogrammeerd’ met het idee dat een tuin ‘netjes’ moet zijn. Zo zijn we druk met het gras kort te maaien, de heg te snoeien en onkruid te schoffelen. De tuin te netjes houden kost echter onnodig werk en is desastreus voor de wilde bijen en inheemse bloemen.

Laat je de tuin ‘verrommelen’ door deze bijvoorbeeld maar 2 of 3x per jaar te onderhouden. Zeker als je de ruimte hebt is de wilde tuin in veel opzichten aantrekkelijk en niet alleen omdat deze veel minder werk vraagt. Deze is ook een genot voor bijvoorbeeld het lieveheersbeestje, dat gifvrij en zonder kosten de luizen bestrijdt. Het grasveld gaat prachtige kruiden en bloemen geven als deze minder (laag) gemaaid wordt en van bloemzaad van inheemse planten wordt voorzien. Laat bladeren in perkjes in het najaar (deels) liggen, zodat insecten en andere kleine dieren er kunnen overwinteren.

Deze folder geeft een indruk waar je op moet letten voor een bij-vriendelijke of zelfs wilde tuin.

Wil je meer weten, maak dan gebruik van de uitgebreide **digitale gids “Bloemenparadijs Bijpoort Zoeterwoude”**. In deze gids is vrijwel alle relevante informatie over wilde bijen toegankelijk gemaakt. Je vindt er hoe de wilde bijen leven, tips, inspiratie, stappenplannen, bij-vriendelijke inheemse zaden en planten, winkels in de buurt waar je gifvrij koopt, alles over zelf nestplaatsen maken, het goedkoop vermeerderen van planten, etc etc.

Vraag naar de gids: bijpoortzoeterwoude@gmail.com

Bij-vriendelijke bestrijdingsmiddelen

Voor elk probleem in je tuin is tegenwoordig wel een (chemisch) middeltje verkrijgbaar in de winkel. Ze zijn veelal schadelijk voor dieren en planten, ook voor de wilde bij. Je hebt ze helemaal niet nodig als je zorgt dat de tuin biodivers en slim is ingericht.

Bestrijden van ongenode gasten en ongemakken kan ook zo:

- Gebruik een bed van bodem bedekkende bloeiende planten tegen onkruid. Waar dit niet kan en tussen grote planten en struiken strooi je houtsnippers of cacaodoppen. Dit scheelt schoffelen.
- Onkruid tussen de tegels wordt voorkomen door er meer voegruimte te laten en op te vullen met stoeplantjes, zoals kruiptijm, vetmuur en muurpeper.
- In het geval van overmatig veel luizen verstuif je een mengsel van een liter water, een eetlepel groene zeep en een dopje spiritus op de plant of boom, herhaal als nodig.
- Slakken voorkom je door egels een verblijf te bieden in een egelkastje en rommelhoekjes met takken waar ze kunnen schuilen.
- Veel insecten worden belangeloos door de pimpelmees en koolmees uit de tuin verwijderd. Plaats een nestkastje in boom of aan een paal aan de schutting. De mezen blijven uit dank bij de tuin in de buurt. Zorg dat uw kat een kattenbel draagt, zodat vogels gewaarschuwd worden tijdens de jacht.
- Veel ongewenste insecten zoals muggen en vliegen worden succesvol bestreden door de spin, huiszwaluw en vleermuis. Spinnen maken graag hun web aan een klimplant aan schutting of gevel. Geef de huiszwaluw de mogelijkheid te nestelen onder de overstek van het dak van het huis. Hang een vleermuisenkastje tegen de gevel.

• MILIEUVRIENDELIJK •

Vrijwel altijd is voor chemische middeltjes een goedkoper en milieuvriendelijker 'huis-tuin-en-keuken' alternatief beschikbaar. Handig is bijvoorbeeld de website www.omaweetraad.com voor suggesties.

Tips voor een koude en klimaatbestendige tuin

Wat goed is voor de wilde bijen, is ook goed voor ons milieu, energiegebruik en gezondheid:

- Voorzie schutting en muren van klimplanten ter verkoeling. Klimplanten en bomen rond de woning houden je huis en tuin op natuurlijke wijze koel en voorkomen gebruik van een energievretende aico. Een boom biedt vele malen meer koelte en schaduw dan een gordijn, zonnescherm of parasol.
- Bepanting absorbeert warmte van de zon. Gebruik daarom zo min mogelijk tegels en grind, deze houden veel warmte juist heel lang vast.
- Kunstgras lijkt aantrekkelijk, maar wordt net zo heet als tegels in de zomer en het wordt vies door vocht, schimmels en mosvorming.
- Een tuin met weinig tegels voorkomt overstromen van het riool door overtollig regenwater.
- Bespaar drinkwater: Gebruik een regenton of water uit de sloot om in droge tijden te besproeien.
- Tuinaarde maak je zelf met een compostbak.

Doe mee! - meer biodiversiteit - in jouw buurt

Ook jouw balkon, gevel, tuin, erf, oever of weide kan een schakel in het Zoeterwoudse bijenlandschap zijn. Met BLOEMENPARADIJS BIJPOORT ZOETERWOUDE vormen we een netwerk om kennis en ervaring te delen en aan de slag te gaan.

Wil je meedoen, op de hoogte gehouden worden of de gids ontvangen, stuur dan een e-mail naar

bijpoortzoeterwoude@gmail.com

vermeld je naam en telefoonnummer.

Bloemenparadijs Bijpoort Zoeterwoude is een initiatief van Coen Franken en Mariska Verhulst. Ons motto is "groot denken, klein doen".

We worden onder andere ondersteund door de gemeente Zoeterwoude en Groene Cirkel Bijenlandschap. Zo kunnen we beschikken over kennis, hulpmiddelen en advies van professionals.

www.bijenlandschap.nl/bijpoort

www.bij-mei.nl/bijpoort

of sukken! Bamboe kan je al een treur eind.

